

LAUSUNTO

19.10.2015

Viite Hallintovaliokunta / HE 30/2015 vp / Lausuntopyyntö

Asia HE 30/2015 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016
VNS 1/2015 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016—2019

Lausunto on Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n ja Palkansaaajajärjestö Pardia ry:n yhteinen.

Yleistä

Pääministeri Juha Sipilän hallitus antaa valtion talousarvioesityksensä taloudellisesti vaikeina aikoina. Talousarvioesityksen lisäksi hallitus on tehnyt esityksiä liittyen työvoimakustannusten laskemiseen, jotka poikkeavat yleisestä tavasta sopia asioista kolmikantaisesti. Hallituksen esitykset vaarantavat hyvän keskusteluyhteyden ylläpitämisen hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välillä. Pakkolakien valmistelu tulee keskeyttää ja tuottavuuden kasvattamista sekä mahdollisia säästöjä tulee etsiä kolmikantaisesti sopien.

Valtion velka kasvaa edelleen vuonna 2016 samaan aikaan, kun verotusta pyritään keventämään. Tällä on suoria vaikutuksia julkisen sektorin rahoitukseen ja virastojen budjetit on laadittu erittäin kireiksi.

Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Palkansaaajajärjestö Pardia ovat erittäin huolissaan esitettyjen leikkausten vaikutuksista hyvään ja yhdenvertaiseen hallintoon, kansalaisten oikeudenmukaiseen kohteluun sekä turvallisuuteen. Julkisen sektorin rapauttaminen ja ilmapiirin kiristyminen Suomessa vaikuttavat myös ulkomaisten yritysten investointihalukkuuteen. Tähän on syytä kiinnittää vakavaa huomiota. Julkisten palvelujen tulee olla laadukkaita ja kaikkien kansalaisten saavutettavissa. Järjestöjen mielestä vuoden 2016 tärkein työnantajapolitiikan tavoite on irtisanomisten välttäminen valtionhallinnossa ja julkisten palvelujen laadun takaaminen.

Virastojen kiristytvä talous hankaloittaa johtamista ja hyvää esimiestyötä ja mm. sairauspoissaolot ovat joissain virastoissa kääntyneet selvään nousuun. Hallituksen esittämällä kiristyksellä sairauspoissaolojen palkanmaksuun tulee lisäksi olemaan suoria vaikutuksia jaksamiseen sairaana työskentelyn lisääntymisen kautta. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto on laskenut, että sairaana työskentelystä aiheutuu yhtä suuret kulut, kuin itse sairauspoissaoloista. Järjestöt esittävätkin, että sairauspoissaolojen syihin ja seurauksiin puututaan työssä jaksamista kehittämällä, ei palkkaa leikkaamalla.

Järjestöt haluavat kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- Palkkaliukumien rajoittaminen ja palkkausjärjestelmien toimivuuden turvaaminen
- Palkkausjärjestelmien rahoitus virastofuusiotilanteissa, palkkaharmonisointivaatimus, osapuolten rahoitusosuudet
- Valtion yhteinen konsernivastuu henkilöstöstä
- Palvelusuhdeturvan kehittäminen

Palkkaliukumapäätös

Valtioneuvosto teki keväällä 2014 palkkaliukuman mekaanisen rajoituspäätöksen, joka on purettava. Palkkaliukuman rajoittaminen estää tehtävien vaativuustason nostamista niissäkin tilanteissa, joissa siihen olisi perusteita. Tehtävien vaativuustasojen tulisi vastata tehtävien tosiasiallista vaativuutta. Henkilöstöllä tulee olla mahdollisuus edetä vaativampiin tehtäviin ja esimiehillä tulee olla käytössään palkkausjärjestelmän kaikki elementit palkanmuodostamisessa. Siksi päätös tulee purkaa ja virastoissa palata noudattamaan palkkausjärjestelmiä siten, kuin niistä on yhdessä työntekijäjärjestöjen ja työnantajan välillä sovittu.

Valtiolta on kadonnut viime vuosikymmeninä yli 100 000 työpaikkaa määrän yhä kasvaessa. Muutokselle on ollut ominaista se, että suorittavaa työtä on vähennetty tai ulkoistettu. Virkarakenne on näin ollen muuttunut asiantuntijapainotteiseksi, jonka johdosta palkkaliukumaa on syntynyt. Henkilöstöä ja virastojen esimiehiä ei voi laittaa vastuuseen tästä.

Palkkaliukuman rajoittaminen estää toiminnan kehittämistä virastoissa ja on hengeltään palkkausta koskevien virka- ja työehtosopimusten vastainen. Samalla sen varjolla tehdään suora leikkaus virastojen toimintamenobudjetteihin, jollaista järjestöt eivät voi kiristyvässä taloustilanteessakaan hyväksyä.

Järjestöt esittävät, että palkkaliukumapäätös puretaan virka- ja työehtosopimusten sopimuksen vastaisena ja virastojen tuottavuutta heikentävänä toimenä.

Palkkausjärjestelmien rahoitus virastofuusiotilanteissa, palkkaharmonisointivaatimus, osapuolten rahoitusosuudet

Valtionhallinnossa on meneillään lukuisia virastorakenteiden kehittämishankkeita, joissa esimerkiksi kaksi tai useampi virasto fuusioidaan toisiinsa.

Valtiolla palkkausta koskevat järjestelmät ja palkkatasot sovitaan virastokohtaisina virka- ja työehtosopimuksina. Palkkataso ja palkkauksen rakenne voivat poiketa virastokohtaisesti toisistaan merkittävästi, sillä valtiolla ei ole yhtenäistä palkkausta määrittelevää sopimusta.

Lakkautettavien virastojen palkkamääräykset eivät siirry uuteen virastoon. Lain mukaan samoista tai vastaavan tasoista tehtävistä on kuitenkin maksettava kaikille työntekijöille samaa palkkaa. Virastofuusioiden yhteydessä neuvoteltaviin palkkausjärjestelmiin ja niiden kautta tehtäviin palkkaharmonisointeihin tulee varata täysimääräinen rahoitus, jotta fuusio voi onnistua ja täyttää lain vaatimukset samasta palkasta.

Järjestöt esittävät, että valtio varaa talousarvion yhteydessä uusiin palkkausjärjestelmiin täysmääräisen rahoituksen virastofuusioiden ja vastaavien yhteydessä. Olemassa olevat palkkausjärjestelmät tulee samalla saattaa voimaan. Tätä ei voi maksattaa yksinomaan virastoerillä ja niistä riippuen pitkiä siirtymäkausia käyttäen, vaan valtion on huolehdittava työnantajavelvollisuuksistaan ja toimittava sekä sopimusten että tasa-arvolain mukaisesti.

Valtion kannettava yhteisesti konsernivastuu henkilöstöstä

Valtiolla käydään kiihtyvään tahtiin yt-neuvotteluja ja irtisanomisia. vuosina 2014–2015 on irtisanottu noin 1000 valtion työntekijää ja virkamiestä. Uusia henkilöstön vähentämiseen tähtäviä yt-neuvotteluja aloitetaan koko ajan, viimeksi museovirastossa. Hallituksen määrärahojen lisäleikkaukset kiihdyttävät tätä kehitystä.

Nykyisellään jokainen valtion virasto on juridisesti oma itsenäinen työnantaja ja sen mukaisesti määräytyy työnantajavastuut.

Valtio on nähtävä yhtenä työnantajana, jolloin esim. irtisanomistilanteessa ennen irtisanomisia olisi selvítettävä mahdollisuudet työllistyä muihin valtion virastoihin ja laitoksiin. Sama periaate koskisi työsopimuslain mukaista takaisinottovelvoitetta.

Järjestöt esittävät, että virkamiesten palvelussuhdeturvaa kehitetään siten, että ainakin virkamieslain 7 luvun 27 §:n tarkoittamissa irtisanomistilanteissa virasto ei saa irtisanoa virkamiestä ennen kuin virasto on selvittänyt mahdollisuudet sijoittaa irtisanomisuhan alainen virkamies muun valtion viraston palvelukseen tai sellaisen yhtiön palvelukseen, jossa valtio käyttää määräysvaltaa.

Virkamieslakiin tulisi myös lisätä säännös, jonka mukaan ennen mahdollista irtisanomista viraston tulee tutkia, voidaanko irtisanominen välttää kouluttamalla irtisanomisuhan alainen virkamies johonkin toisen viraston tehtävään.

Lisäksi tässä yhteydessä tulee selvittää, voidaanko ns. takaisinottovelvollisuutta koskevaa virkamieslain 32 §:ää täydentää siten, että takaisinottovelvollisuus ei rajoittuisi ainoastaan siihen virastoon, josta virkamies on irtisanottu, vaan muillakin virastoilla olisi velvollisuus uutta työvoimaa palkatessaan palkata ensisijaisesti muista virastoista irtisanottuja virkamiehiä, mikäli nämä ovat edelleen työttöminä työnhakijoina.

Työsopimussuhteisten osalta tulee vastaavasti tulkita valtio TSL 7 luku 4 § 3 mom. tarkoittamaksi konserniksi.

Valtioneuvoston periaatepäätös muutosturvasta on laadittu organisaatiomuutoksia silmällä pitäen. Tukitoimien keinovalikoimaa tulee käyttää muutostilanteissa täysimääräisesti, näin ei tällä hetkellä tehdä kaikkialla johtuen irtisanomisten taustalla olevista niukoista määrärahoista.

Hallituksen tulee käynnistää edellä mainittu virkamieslain muutokseen tähtäävä lainsäädäntöhanke. Irtisanomistilanteissa valtion konsernivastuun korostamisen lisäksi on huolehdittava valtion muutosturvaperiaatteiden noudattamisesta ja niiden rahoittamisesta valtion budjettiin varattavalla erillisellä muutosturvarahalla.

Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry

Olli Luukkainen
Puheenjohtaja

Risto Kangas
Neuvottelujohtaja

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Jarkko Eloranta
Puheenjohtaja

Päivi Niemi-Laine
Toimialajohtaja

Palkansaajajärjestö Pardia ry

Niko Simola
Puheenjohtaja

Harri Sirén
Neuvottelujohtaja